

Тафсироти КТХМБ 1

“Тағйирот дар уҳдадориҳои мавҷуда вобаста ба хориҷ намудани объект аз истифода, барқарорсозии муҳити зист ва дигар уҳдадориҳои ба ҳамдигар монанд”

Истинодҳо

- СБҲМ 16 “Иҷора”;
- СББМ 1 “Пешиноҳоди ҳисоботи молиявӣ” (соли 2007 аз нав дида баромадашудааст);
- СББМ 8 “Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбииҳои муҳосибӣ ва хатоҳо”;
- СББМ 16 “Воситаҳои асосӣ” (соли 2003 аз нав дида баромадашудааст);
- СББМ 23 “Хароҷот вобаста ба қарзгирӣ”;
- СББМ 36 “Беқурбшавии дороиҳо” (соли 2004 аз нав дида баромадашудааст);
- СББМ 37 “Уҳдадориҳои арзёбишаванда, уҳдадориҳои шартӣ ва дороиҳои шартӣ”.

Маълумоти ибтидоӣ

1. Бештари корхонаҳо барои таҷзия, барҳамдиҳӣ ва барқарорсозии объектҳои воситаҳои асосӣ дорои уҳдадориҳо мебошанд. Дар Тафсироти мазкур чунин уҳдадориҳо “уҳдадориҳои барои хориҷ кардани объект аз истифода, барқарорсозии муҳити зист ва уҳдадориҳои ба ҳамдигар монанд” номида мешаванд. Тибқи СББМ 16 арзиши аввалияи объекти воситаҳои асосӣ арзёбии пардохти хароҷот барои таҷзия ва барҳам додани объект, инчунин барқарорсозии муҳити зистро дар қитъаи ишғолкардашуда дар бар мегирад, ки корхона нисбат ба онҳо ё ҳангоми харидории объект, ё дар натиҷаи истифода дар давоми давраи муайян бо мақсадҳои новобаста аз сохтани захираҳои истеҳсолӣ дар давоми ин давра, уҳдадорӣ қабул менамояд. СББМ 37 талабот нисбат ба тарзҳои арзёбии уҳдадориҳоро вобаста ба хориҷ кардани объект аз истифода, барқарорсозии муҳити зист ва уҳдадориҳои ба ҳамдигар монандро дар бар мегирад. Тафсироти мазкур ҳамзамон тавсияҳоро нисбат ба он, ки натиҷаҳои тағйирот дар арзёбии уҳдадориҳои мавҷуда вобаста ба хориҷ кардани объект аз истифода, барқарорсозии муҳити зист ва уҳдадориҳои ба ҳамдигар монанд чӣ тавр бояд дар баҳисобгирӣ инъикос ёбанд, дар бар мегирад.

Доираи татбиқ

2. Тафсироти мазкур нисбат ба тағйирот дар арзёбии уҳдадориҳои мавҷуда вобаста ба хориҷ кардани объект аз истифода, барқарорсозии муҳити зист ва уҳдадориҳои ба ҳамдигар монанд татбиқ мегардад, ки ҳамзамон:
 - (а) дар таркиби арзиши аввалияи объекти воситаҳои асосӣ тибқи СББМ 16 ё дар таркиби арзиши аввалияи дорой дар шакли ҳукуки истифода тибқи СБҲМ 16 инъикос ёфтаанд;
 - (б) ҳамчун уҳдадорӣ тибқи СББМ 37 инъикос ёфтаанд.
 Масалан, уҳдадориҳо вобаста ба хориҷ кардани объект аз истифода, барқарорсозии муҳити зист ва уҳдадориҳои ба ҳамдигар монанд метавонанд нисбат ба хориҷ кардани маҷмааи саноатӣ аз истифода, барҳам додани зарари экологӣ дар соҳаҳои истихроҷи маъдан ва ё таҷзияи таҷҳизот вучуд дошта бошанд.

Мавзӯ

3. Тафсироти мазкур ба мавзӯи он, ки чӣ тавр таъсири рӯйдодҳои минбаъда бояд дар баҳисобгирӣ инъикос гарданд, ҷавоб мегӯяд, ки тағйиротро дар арзёбии уҳдадориҳои мавҷуда вобаста ба хориҷ кардани объект аз истифода, барқарорсозии муҳити зист ва ё уҳдадориҳои ба ҳамдигар монанд ба вучуд меоранд:

- (а) тағйирот дар чоришавии эҳтимолии захираҳои молино моддие, ки дар худ манфиатҳои иқтисодии (масалан, маҷмуи пулӣ) барои пардохти чунин уҳдадорихо зарурро дар бар мегирад;
- (б) тағйирёбии меъёрҳои қорӣи бозорӣи тахфиф тибқи муқаррароти банди 47 СББМ 37 (аз ҷумла, тағйирёбии арзиши муваққатӣи пул ва хавфи барои уҳдадорихо мазкур хос); ва
- (в) афзуншавие, ки раванди вақтро инъикос менамояд (истеҳлоки тахфиф низ номида мешавад).

Тавофуқ

4. Тағйирот дар арзёбии уҳдадорихо мавҷуда вобаста ба ҳориҷ кардани объект аз истифода, барқарорсозии муҳити зист ё уҳдадорихо ба ҳамдигар монанд, ки сабаби тағйирёбии муҳлатҳои эҳтимолий ё бузургии хароҷоти захираҳои дарбаргирандаи манфиатҳои иқтисодии барои пардохти чунин уҳдадорихо зарур ва ё тағйирёбии меъёрҳои тахфиф мегарданд, бояд тибқи бандҳои дар зер баёншавандаи 5-7 ба эътибор гирифта шаванд.
5. Агар арзёбии дорони дахлдор бо истифода аз модели баҳисобгирӣ бо арзиши аввалия сурат гирад, пас:
 - (а) бо назардошти зербанди (б) бузургии тағйирёбии уҳдадорихо бояд арзиши дорони дахлдорро дар давраи қорӣ афзун намояд ё коҳиш диҳад;
 - (б) маблағе, ки аз арзиши дорой тарҳ карда мешавад, набояд аз арзиши тавозунии он зиёд бошад. Агар коҳишёбии маблағи уҳдадорихо аз арзиши тавозунии дорой зиёд гардад, чунин афзуншавӣ бояд ғавран дар таркиби ғоида ё зарар эътироф карда шавад;
 - (в) агар тасхехот ба афзоиши арзиши дорой оварда расонад, қорхона бояд таҳлил намояд, ки ин ҳамчун нишонҳои он, ки арзиши нави тавозунии дорой пурра ситонидашаванда намебошад, хизмат намерасонад. Дар чунин ҳолат қорхона бояд санҷиши беқурбшавии доройро бо роҳи арзёбии маблағи ситонидашавандаи он гузаронад ва дар баҳисобгирӣ зарар аз беқурбшавӣ тибқи СББМ 36 инъикос намояд.
6. Агар арзёбии дорони дахлдор бо истифода аз модели баҳисобгирӣ барои арзиши азнаварзёбишуда амалӣ гардад, пас:
 - (а) тағйирёбии уҳдадорихо бузургии афзуншавӣ ё коҳишёбии арзиш аз нархгузориҳои навро, ки пештар нисбат ба дорони мазкур эътироф мегардид, чунон тағйир медиҳад, ки:
 - (i) коҳишёбии уҳдадорихо бояд (бо назардошти зербанди (б)) дар таркиби дигар маҷмуи даромад эътироф гардад ва бояд ҳамчун афзуншавии ҳисоби афзоиши арзиш аз азнавархгузорӣ дар таркиби сармояи хусусӣ инъикос гардад, дар баробари ин он бояд дар таркиби ғоида ё зарар, ба он андозае ки пастишавии арзиши дорой аз азнаварзёбиро барқарор менамояд, ки пештар дар таркиби ғоида ва ё зарар эътироф гардида буд, эътироф карда мешавад.
 - (ii) афзуншавии уҳдадорихо бояд дар таркиби ғоида ё зарар эътироф гардад, дар ин ҳолат он бояд дар таркиби дигар маҷмуи даромад эътироф карда шавад ва афзоиши арзиш аз азнаварзёбӣ дар таркиби сармояи хусусиро ба маблағи бақияи қарзии қаблан пардохтшуда дар ҳисоби афзоиш аз азнаварзёбии дорони дахлдор кам намояд.
 - (б) агар коҳишёбии уҳдадорихо аз арзиши тавозунии эътирофшуда зиёд бошад ва агар дорой бо истифодаи модели баҳисобгирӣ барои арзиши аввалия инъикос шуда бошад, ин афзуншавӣ бояд ғавран дар таркиби ғоида ё зарар эътироф карда шавад;
 - (в) тағйирёбии уҳдадорихо аломатҳои он намебошад, ки зарур меояд дорой эҳтимолан азнаварзёбӣ гардад, ки байни арзиши тавозунӣ ва арзиши ҳангоми арзёбӣ барои арзиши одилона дар охири давраи ҳисоботӣ муайянгардида, фарқиати муҳим надошта бошад. Чунин азнаварзёбӣ ҳангоми муқаррар намудани маблағи эътирофшаванда дар таркиби ғоида ё зарар ва ё дигар маҷмуи даромад, тибқи зербанди (а) бояд ба эътибор гирифта шавад. Агар зарурати азнаварзёбӣ намудан ба вуҷуд ояд, он бояд нисбат ба ҳамаи доройҳои мансуб ба шакли мазкур амалӣ карда шавад.
 - (г) СББМ 1 ифшо намудани маълумотро дар ҳисобот дар бораи маҷмуи даромад барои ҳар як ҷузъи дигар маҷмуи даромад ё зарар талаб менамояд. Барои иҷрои талаботи мазкур зарур намебошад, ки тағйироти афзоиши арзиш аз азнаварзёбии вобаста аз тағйирёбии уҳдадорӣ бавуҷудномада алоҳида мушаххас ва ифшо карда шавад.

7. Бузургии тасҳеҳшудаи истехлокшавандаи дорой дар давоми мухлати истифодаи муфиди он истехлок карда мешавад. Ҳамин тавр, вақте дорони дахлдор то охири мухлати истифодаи муфид мерасад, ҳамаи тағйирёбиҳои минбаъдаи уҳдадорихо бояд дар таркиби фоида ё зарар ба андозаи пайдоиши онҳо эътироф гарданд. Ин ҳам ба модели баҳисобгирӣ барои арзиши аввалия ва ҳам ба модели баҳисобгирӣ барои арзиши азнаварзёбишуда дахл дорад.
8. Истехлоки давравии тахфиф бояд дар таркиби фоида ё зарар ба сифати хароҷоти молиявӣ ба андозаи пайдоиши онҳо эътироф гардад. Ба сармоя табдил додан, тибқи СББМ 23, иҷозат дода намешавад.

Санаи эътибор пайдо намудан

9. Корхона бояд Тафсиrotи мазкурро нисбат ба даврае, ки аз 1 сентябри соли 2004 ва ё пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат пазируфта мешавад. Агар корхона Тафсиrotи мазкурро нисбат ба даврае, ки то 1 сентябри соли 2004 оғоз мешаванд, татбиқ намояд, пас бояд чунин маълумотро ифшо намояд.
- 9А. Ба СББМ 1 (соли 2007 бозбинӣ шудааст) ба истилоҳоти дар СБҲМ истифодашаванда тағйирот ворид шудааст. Ба ғайр аз ин, дар банди 6 тағйирот ворид гардидааст. Корхона бояд ин ислоҳотро нисбат ба даврае, ки аз 1 сентябри соли 2009 ва ё пас аз ин сана оғоз мегарданд, татбиқ намояд. Агар корхона СББМ 1-ро (соли 2007 бозбинӣ шудааст) нисбат ба давраҳои пештар татбиқ намояд, пас ислоҳот бояд нисбат ба ҳамон давраи пештар татбиқ гардад.
- 9Б. Ба СБҲМ 16 «Ичора», ки моҳи январӣ соли 2016 нашр шудааст, ба банди 2 ислоҳот ворид шудааст. Корхона бояд ин ислоҳотро дар баробари татбиқи СБҲМ 16 мавриди татбиқ қарор диҳад.

Муқаррароти интиқоли

10. Тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ бояд тибқи талаботи СБҲМ 8 *“Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва хатоҳо”* ба эътибор гирифта шавад¹.

¹ Агар корхона Тафсиrotи мазкурро нисбат ба давраи аз 1 январӣ соли 2005 оғозшаванда татбиқ намояд, пас корхона бояд талаботи таҳрири пешинаи СББМ 8 *“Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва хатоҳо”*-ро риоя намояд, агар корхона стандарти бозбинишудаи мазкурро нисбат ба давраи пештар татбиқ накунад.